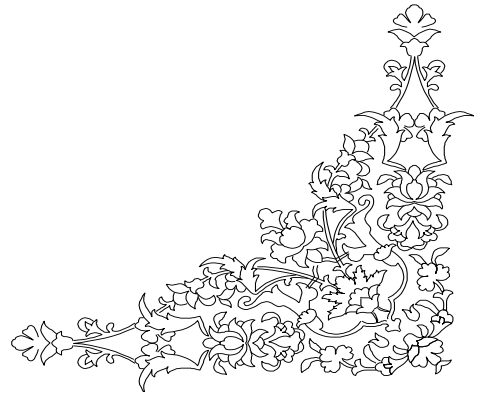
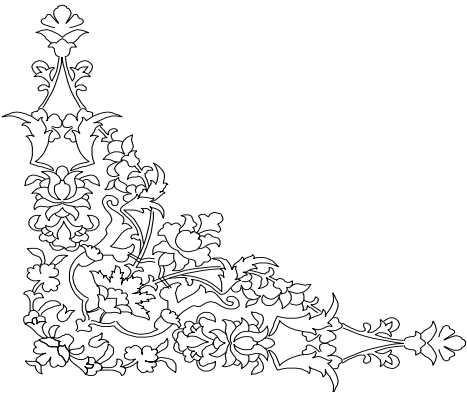

الله
الكرام
من حج
الكرام
من حج
الكرام

دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود

پایان نامه جهت دریافت مدرک کارشناسی ارشد رشته حقوق جزا و جرم شناسی (M.A)

دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد « M.A. »

گرایش: حقوق «جزا و جرم شناسی»

عنوان :

بررسی تطبیقی بزه سرقت در حقوق ایران و مصر

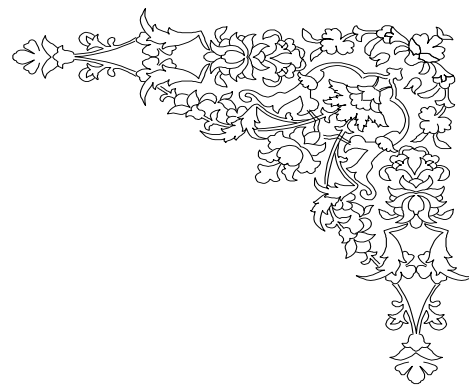
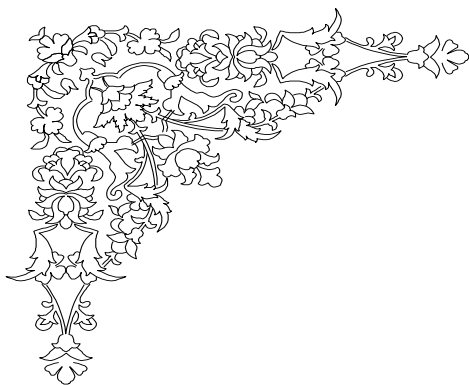
استاد راهنما :

دکتر سید محمود مجیدی

دانشجو :

ایوب نوریان

زمستان ۱۳۹۳

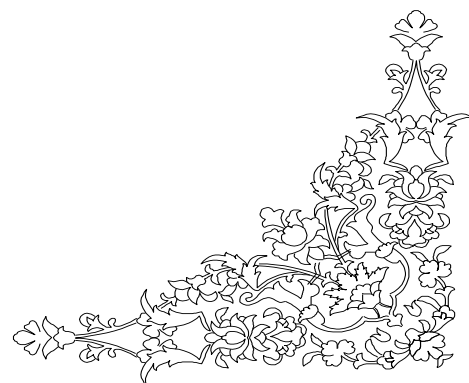
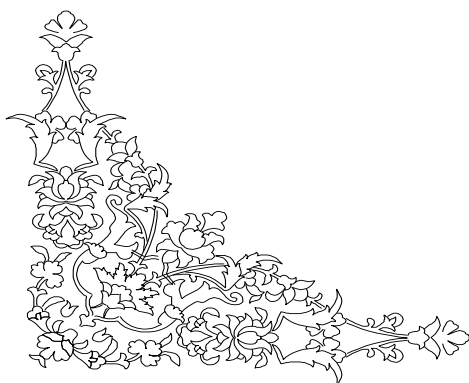

سپاسنامه

به اساتید گرامیم

به حرمت جامه زینده مقام والایتان، به پاس ایثار بی دریغ اندیشه

انسانی‌تان استادی شما بر شاگردیم مستدام

تقديم به:

همراه شفيقم

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

چکیده ۱

مقدمه

الف (بیان موضوع ۳

ب (سابقه تحقیق ۵

پ (اهداف و کاربردهای تحقیق ۸

ت (سوالات تحقیق ۸

ث (فرضیه های تحقیق ۸

ج (روش تحقیق ۹

ح (معرفی پلان و ساختار تحقیق ۹

بخش نخست: تعاریف ، مفاهیم و درآمدی بر پیشینه موضوع

مبحث نخست: واژه شناسی ۱۱

گفتار اول: مفهوم سرقت در حقوق ایران ۱۴

گفتار دوم: مفهوم سرقت در حقوق مصر ۱۵

مبحث دوم: پیشینه موضوع ۱۶

گفتار اول: تاریخچه تقنینی سرقت در حقوق ایران ۱۶

گفتار دوم: تاریخچه تقنینی سرقت در حقوق مصر ۱۸

گفتار سوم: مجازات سرقت در عدالت حمورابی ۱۸

گفتار چهارم: مجازات سرقت در تورات ۲۰

گفتار پنجم: سرقت در قرآن و روایات ۲۱

بخش دوم: قلمرو و ارکان متشکله بزه سرقت

مبحث اول: قلمرو و انواع بزه سرقت ۲۵

گفتار اول: سرقت مستوجب حد ۲۵

بند اول: سرقت مسلحانه ۲۵

بند دوم: راهزنی ۲۶

گفتار دوم: سرقت تعزیری ۲۶

بند اول: سرقت تعزیری ساده ۲۶

بند دوم: سرقت تعزیری مشدد ۲۶

گفتار سوم: راههای ثبوت سرقت ۳۲

بند اول: حد سرقت ۳۳

بند دوم: تکرار یا تعدد سرقت ۳۳

۳۴	گفتار چهارم : شروع به سرقت .....
۳۵	گفتار پنجم :مداخله در اموال مسروق (اخفای اموال مسروق).....
۳۵	مبحث اول : عناصر بزه سرقت.....
۳۵	گفتار اول : عنصر اشاعه و رکن مادی سرقت.....
۴۴	گفتار دوم : عنصر قانونی جرم سرقت.....
۴۵	گفتار سوم : رکن معنوی سرقت.....
۵۱	گفتار چهارم : مجازات سرقت فاقد شرایط حد.....
۵۴	مبحث سوم : مستند فقهی حرمت سرقت .....
بخش سوم : بررسی مجازات بزه سرقت در حقوق ایران و مصر	
۶۲	مبحث اول : مجازات سارق در حقوق ایران.....
۶۵	گفتار اول : عوامل سقوط حدود در سرقت.....
۶۵	بند اول : اضطرار.....
۶۵	بند دوم: توبه و نقش آن در سقوط مجازاتهای حدی مربوط به سرقت.....
۶۹	گفتار دوم : شرایط شانزده گانه سرقت مستوجب مجازات .....
۷۴	گفتار سوم : مصادیق حکمی شروع به سرقت .....
۷۵	گفتار چهارم : شرایط اجرای حد علیرغم محکومیت سارق.....
۷۶	گفتار پنجم : اجرای حد در صورت تعدد جرم سرقت .....
۷۶	مبحث دوم : مجازات سرقت های تعزیری.....

گفتار اول : انواع سرقت های تعزیری ۷۶

گفتار دوم : مجازات سرقت تعزیری ۷۷

گفتار سوم : مجازات شروع به جرم سرقت تعزیری ۷۸

گفتار چهارم : جرم تحصیل یا مخفی یا قبول یا معامله نمودن مال مسروق ۷۸

مبحث سوم : ابعاد فقهی سرقت مستوجب قطع دست ۸۱

گفتار اول: اعتبار حرز..... ۸۳

بند اول: روایات موافق..... ۸۴

بند دوم:روایات مخالف..... ۸۴

گفتار دوم : رفع تعارض بین روایات..... ۸۸

نتیجه گیری

الف: نتیجه گیری ۹۷

ب: پیشنهادها..... ۹۹

منابع ۱۰۲

چکیده انگلیسی ۱۰۸

چکیده

این تحقیق به « بررسی تطبیقی بزه سرقت در حقوق ایران و مصر » می پردازد. مقایسه بین آثار تبعی در قانون مجازات اسلامی و مجازات های تکمیلی در قانون جزایی مصر در خصوص جرم سرقت ، عملاً تفاوت فاحشی را نشان نمی دهد و تفاوت های اندک نیز با توجه به بافت مختلف فرهنگی و اجتماعی دو جامعه تحت مطالعه ، قابل توجیه می باشد. در قانون مجازات اسلامی اعمال این محرومیت ها نیاز به تصریح در حکم دادگاه صادر کننده رأی محکومیت ندارد. برعکس ، در قانون جزایی مصر ، آثار تبعی ناشی از ارتکاب جرم سرقت ، تحت عنوان مجازات تکمیلی قابل اجرا در مورد اشخاص حقیقی و مسئولیت اشخاص حقوقی ، مورد تصریح قانونگذار واقع شده است .

مقدمه

الف: بیان موضوع

از میان جرایم مختلفی که در حقوق جزا مورد بحث قرار می‌گیرند، جرم سرقت هم به دلیل آن که از قدمت قابل توجهی برخوردار است و هم به دلیل کثرت وقوع آن در جوامع مختلف از اهمیت فراوانی برخوردار می‌باشد.

در فقه اسلامی نیز این جرم با توجه به این که تنها جرم مالی مستوجب حد است، بحث‌های زیادی را در میان فقها برانگیخته و تنوع بحث‌های فقهی و نیز حقوقی، این جرم را به یکی از بحث‌برانگیزترین جرایم در نظام کیفری ایران تبدیل کرده است. هدف نگارنده در این نوشتار اشاره‌ای مختصر به برخی خصیصه‌های اصلی جرم سرقت در دو نظام حقوقی ایران و مصر می‌باشد.

پیش از آغاز بحث اصلی باید اشاره‌ای به اهمیت مطالعات تطبیقی داشته باشیم. شاید هیچ نوع مطالعه دیگری نتواند مانند مطالعات تطبیقی دریچه ذهن پژوهشگر را روی مسائل جدید و مستحدث بگشاید. یک حقوقدان با مطالعه نظام‌های حقوقی بیگانه می‌تواند نقاط ضعف و قوت قوانین داخلی را یافته و تحول همیشگی علم حقوق را، که خصیصه ذاتی آن است، تضمین نماید. به گفته یکی از علمای برجسته حقوق تطبیقی، مطالعه نظام‌های حقوقی بیگانه می‌تواند دو ویژگی به ظاهر متضاد غرور و در عین حال تواضع را به طور همزمان در حقوقدان تقویت نماید. یک حقوقدان با مطالعه نظام‌های حقوقی دیگر به نقاط قوت حقوق داخلی خود بهتر پی می‌برد و این موضوع باعث انگیزش احساس غرور و افتخار در وی می‌گردد که چگونه نیاکان او پرچم علم را بر دوش کشیده و بارها به وادی معرفت سرزده‌اند. چنین حقوقدانی در عین حال با مشاهده تلاش‌ها و فعالیت‌های عالمان حقوقی بیگانه و صاحبان فرهنگ‌های غیرخودی در مواجهه با ارزش کار آنها متواضع می‌گردد. این نوشتار شاید بتواند گامی کوتاه در این راستا باشد.

از این رو چند عنصر و ویژگی مهم جرم سرقت به طور مجزا مورد بررسی قرار گرفته و دیدگاه ۲ نظام حقوقی ایران و انگلستان در مورد آنها شرح داده می‌شود. برای این کار از تعریف سرقت مذکور در ماده ۱۹۷ قانون مجازات اسلامی بهره می‌جویم که این جرم را ربودن مال دیگری به طور پنهانی دانسته است. خصیصه

مندرج در این ماده موجب بروز چه تفاوت‌هایی در برخورد دو نظام حقوقی ایران و مصر با جرم سرقت می‌شوند.

عنصر مادی جرم سرقت در حقوق مصر و ایران ربایش است. این عمل یا توسط انسان به صورت مستقیم و یا به وسیله ابزار و آلات و حیوانات تحت تعلیم وی صورت می‌گیرد. برای مثال، سارق ممکن است به جای این که خود به صورت مستقیم مال دیگری را برآید، با پراندن کبوتر خود، کبوتران متعلق به دیگری را تصاحب کند، یا سگ دست‌آموز خود را به گونه‌ای تعلیم دهد که با به دندان گرفتن اموال دیگری، آنها را ربوده و در اختیار وی گذارد.

اما در هر حال آنچه که تحققش در تمامی این موارد ضروری می‌باشد، نقل مکان دادن مال است. به عبارت دیگر، ربایش مال جز با نقل مکان دادن آن قابل تصور نبوده و کسی نمی‌تواند مالی را برآید، درحالی که آن مال هیچ نقل و انتقال مکانی نداشته باشد.

نتیجه ضروری که از لزوم ربودن مال برای تحقق جرم سرقت در حقوق ایران حاصل می‌شود، آن است که اموال غیرمنقول از نظر حقوق، قابل سرقت نمی‌باشند. پس کسی را نمی‌توان به سرقت زمین یا خانه یا اموال به‌کاررفته در بنا تا زمانی که از آن جدا نشده‌اند، محکوم کرد.

از سوی دیگر در قانون عقوبات مصر، عنصر مادی جرم سرقت تصاحب یا از آن خود کردن می‌باشد. منظور از تصاحب، برخورد مالکانه کردن با مال؛ یعنی برخوردی است که به طور معمول مالک حق انجام آن را دارد. بنابراین مطابق این نظر، هر کسی می‌تواند در صورت تصاحب ساختمان یا سایر اموال غیرمنقول، با وجود سایر شرایط مربوط به جرم سرقت، محکوم به ارتکاب آن گردد.

پذیرش عنصر «تصاحب» به عنوان رکن اصلی جرم سرقت در حقوق مصر موجب می‌شود که تفکیک دقیق این جرم از جرایمی همچون کلاهبرداری، تخریب و حتی مداخله در اموال مسروقه دشوار باشد؛ چراکه در هر یک از این موارد نیز معمولاً مرتکب، مال غیر را با قائل شدن حقوق مالکانه برای خود تصاحب می‌کند. برای حل این مشکل، دادگاه‌های مصر در موارد متعددی سعی در ارائه ضوابطی برای تفکیک این جرایم مالی کرده‌اند و البته مبنای تصمیم‌های آنها گاه مورد انتقاد حقوقدانان نیز قرار گرفته است.

مقایسه دو تعریف فوق نشان می‌دهد که تفاوت عمده‌ای در توصیف جرم سرقت در دو نظام کیفری فوق وجود ندارد و تنها خلاف، استفاده از لفظ «متقلبانه» در یکی، و لفظ «مخفیانه» در دیگری است. البته به نظر می‌رسد که به دلیل سابقه دیرین علم حقوق در کشور مصر، و با توجه به این که بخش اعظم قوانین حقوقی و کیفری ایران به نوعی از حقوق عقوبات اقتباس شده، قانونگذار ایرانی عیناً ماده فوق را ملاک تعریف سرقت در قانون کیفری ایران قرار داده هرچند که در تعیین مجازات برای جرم فوق، تا حدودی از قانون عقوبات مصر فاصله گرفته است.

ب) سابقه تحقیق

در رابطه با موضوع تحقیق فوق تاکنون پژوهش‌هایی صورت گرفته که در برخی از حوزه‌ها به صورت جزئی با این پایان‌نامه مرتبط است اما به صورت کامل در رابطه با موضوع مذکور تاکنون تحقیقی به رشته تحریر در نیامده است.

۱- احمدی در پایان‌نامه (۱۳۸۹) «مطالعه تطبیقی جرم سرقت در قوانین ایران و فرانسه» آورده است:

سرقت یکی از جرم‌های رایج و کهن در جوامع مختلف است که در آموزه‌های دینی و فرهنگی ملل مختلف به عنوان یک عمل زشت اخلاقی یا گناه تلقی شده است. این جرم از جرایم علیه اموال و حقوق مالکانه افراد است که در عین سادگی ارتکاب از سوی سارق، که معمولاً بدون داشتن تبحر و ابتکار خاص و در زمان اندکی صورت می‌گیرد، افزون بر ضرر و زیان مادی و معنوی که مستقیماً به قربانی وارد می‌کند، تبعات زیان‌بار اقتصادی، روانی و امنیتی نیز برای جامعه دارد. به عنوان مثال، هزینه‌های هنگفت تقویت و تجهیز سیستم‌های ایمنی در منازل، فروشگاه‌ها، بانک‌ها و مراکز خدمات عمومی به طور غیر مستقیم بر مردم یا دولت تحمیل می‌شود؛ زیرا صاحبان این گونه مراکز، هزینه‌های امنیتی را بر قیمت اجناس یا خدمات خود اضافه می‌کنند. سرقت، آرامش خاطر و رفاه شهروندان را به مخاطره انداخته و زندگی عادی آنان را به نوعی مختل می‌کند. در قوانین کشورهای مختلف، مجازات سارق با توجه به نوع سرقت، نحوه ارتکاب و سایر اوضاع و احوال، در درجات مختلف پیش بینی

شده است که معمولاً از سرقت ساده شروع و به درجات سنگین ختم می شود. تحقیق حاضر در صدد بررسی تطبیقی جرم سرقت و مجازات آن در دو نظام کیفری ایران و فرانسه است.»

شاید به جرات بتوان اذعان کرد که قدیمی ترین جرم علیه اموال که شاید از همان ابتدای خلقت بشریت زمانی که مسائل مربوط به مالکیت وجود داشته است جرم سرقت بوده است. علت این که افراد زیادی مرتکب این جرم می شدند به دلیل سهولت در انجام آن بوده است. و مطلب دیگر این که در آن دوران هم به علت مسائل مربوط به مالکیت و ارزش نهادن به این امر مهم مجازاتی را برای این که افراد دست به این عمل مجرمانه زنند در نظر گرفته بودند. و همین طور بعد از اسلام برای این که مردم اموال یکدیگر را غارت نکنند و به یغما نبرند مجازات شدیدتری را برای جرم سرقت شارع مقدس در نظر گرفت از جمله قطع دست و پا و حال مسئله ای را که در این جا بررسی می کنیم در مورد سرقت اموال که چه عواملی باعث سقوط حدود یا به عبارت دیگر چه موانعی وجود دارد تا مسئله ی مجازات حد در جرائم سرقت اجرا نشود را مورد بررسی و کنکاش قرار می دهیم.

سرقت از دیدگاه فقه و حقوق کیفری اسلام سرقت مال دیگران از جرائم بزرگی است که در آن به حق خدای تعالی و حق انسانها تجاوز شده است. حقوق جزای اسلامی در صدد ریشه کن کردن این تعدی برآمده است و با این هدف، کیفرهای قاطعی را و برای آن تعیین کرده است. تا کسی در جامعه اسلامی انگل وار از ثمره کار دیگران ارتزاق نکند و بدون فعالیت و کوشش و با اعمال پست و رعب انگیز و با روشهای ناهنجاری که نمودار بی اعتنایی او به ارزشهای انسانی و مصلحتهای اجتماعی است از راه ستم بر مال دیگران تسلط نیابد. مال در اسلام، محترم و مالکیت مورد تایید قوانین فقهی است. مالکیت از حقوقی است که خداوند برای انسان مقرر داشته است و همه ادیان آسمانی از دیرباز از آن حمایت کرده اند.

حقوق جزای اسلامی از این حق نیز مانند سایر حقوق فردی و اجتماعی حمایت می کند. حقوق جزای اسلام براساس عدالت و مصالح معتبر اسلامی برای ایجاد نظم اجتماعی و امنیت قانونگذاری شده است و حقوقی که این چنین بر مبنای عدالت تعیین شده است، باید همواره میان جرم ها و کیفرها برابری و هماهنگی را مراعات کند. یکی از ایرادهای آنان در مورد کیفر سرقت است. آنان می گویند کیفر سرقت سنگین است و با جرم آن

هماهنگی ندارد. این انتقاد را بعضی از حقوقدانان غرب زده ما نیز در آثار خود بصورتی مغرضانه مطرح کرده و گفته اند اسلام در حقوق جزای خود، یک انسان گرسنه را که از فرط گرسنگی دسته دزدی زده محکوم به بریدن دست می کند. در جواب باید گفت همه کتاب های معتبر فقهی این نکته را بروشنی بیان کرده اند که یکی از چیزهایی که مانع اجرای کیفر قطع دست می شود، دزدی در گرسنگی است. منکر نمی شویم که قطع دست، کیفری سنگین است، اما اگر همه شرایطی را که در وجوب این کیفر معتبر و مؤثر است، مورد بررسی قرار دهیم خواهیم دید این کیفر سنگین تر از جرمش نیست. بعضی از مستشرقان گمان کرده اند که اسلام دست هر دزدی را می برد، البته اگر این گمان واقعیت داشت، ما هم مثل آنان کیفر قطع را سنگین می یافتیم؛ ولی این گمان از واقعیت بسیار فاصله دارد. با همه شرایطی که برای دزد مقرر شده، از میان هزاران دزد یکی محکوم به قطع می شود.

سرقت یکی از جرم های رایج و کهن در جوامع مختلف است که در آموزه های دینی و فرهنگی ملل مختلف به عنوان یک عمل زشت اخلاقی یا گناه تلقی شده است. این جرم از جرایم علیه اموال و حقوق مالکانه افراد است که در عین سادگی ارتکاب از سوی سارق، که معمولاً بدون داشتن تبحر و ابتکار خاص و در زمان اندکی صورت می گیرد، افزون بر ضرر و زیان مادی و معنوی که مستقیماً به قربانی وارد می کند، تبعات زیان بار اقتصادی، روانی و امنیتی نیز برای جامعه دارد. به عنوان مثال، هزینه های هنگفت تقویت و تجهیز سیستم های ایمنی در منازل، فروشگاه ها، بانک ها و مراکز خدمات عمومی به طور غیر مستقیم بر مردم یا دولت تحمیل می شود؛ زیرا صاحبان این گونه مراکز، هزینه های امنیتی را بر قیمت اجناس یا خدمات خود اضافه می کنند. سرقت، آرامش خاطر و رفاه شهروندان را به مخاطره انداخته و زندگی عادی آنان را به نوعی مختل می کند. در قوانین کشورهای مختلف، مجازات سارق با توجه به نوع سرقت، نحوه ارتکاب و سایر اوضاع و احوال، در درجات مختلف پیش بینی شده است که معمولاً از سرقت ساده شروع و به درجات سنگین ختم می شود. تحقیق حاضر در صدد بررسی تطبیقی جرم سرقت و مجازات آن در دو نظام کیفری ایران و مصر است.

پ) اهداف و کاربرد های تحقیق

- ۱- بررسی مفهوم و ماهیت بزه سرقت در حقوق ایران
- ۲- بررسی مفهوم و ماهیت بزه سرقت در حقوق مصر
- ۳- بررسی تطبیقی بزه سرقت در حقوق ایران و مصر

ت) سوال های تحقیق

الف: سوال اصلی

۱ عناصر متشکله بزه سرقت در حقوق ایران و مصر چگونه است؟

سوالات فرعی:

- ۱- ماهیت بزه سرقت در حقوق ایران چگونه است؟
- ۲- ماهیت بزه سرقت در مصر چگونه است؟

ث) فرضیه های تحقیق

- ۱- به نظر می رسد بزه سرقت در حقوق ایران و مصر دارای عناصر متشکله می باشد.
- ۲- به نظر می رسد بزه سرقت در حقوق ایران تنها در مورد اموال منقول که قابلیت نقل و انتقال و در نتیجه ربوده شدن را دارند، مصداق پیدا می کند.
- ۳- به نظر می رسد بزه سرقت در حقوق مصر صور مختلفی دارد.

ج) روش تحقیق

اجرای طرح عمدتاً مبتنی بر روش کتابخانه ای است و با این روش ، سعی در بررسی موضوع از دید جامعه شناسی جرم ، جرم شناسی مسائل نظری حقوقی و مقررات موضوعه در این باب حقوق ایران و مصر را بررسی می کند. در کنار این روش، سعی شده است با مراجعه به آرا دکترین حقوقی و فقهی، به غنای علمی رساله افزوده شود.

ح) معرفی پلان و ساختار تحقیق

پایان نامه حاضر مشتمل بر یک قسمت تحت عنوان مقدمه، شامل بیان مسئله و اهمیت تحقیق ، اهداف و سوالات و فرضیه ها و روش تحقیق و چهار بخش اصلی است. در بخش اول یعنی کلیات، به بعضی مسائل ضروری و برخی مفاهیم لازم همچون سیر تاریخی موضوع، تعریف واژه های کلیدی، در بخش دوم به بررسی قلمرو موضوع در حقوق دو کشور پرداخته شده است. و در بخش سوم به بررسی قلمرو و ارکان این موضوع ، در حقوق و مصر پرداخته شده است.

بخش نخست

تعاریف ، مفاهیم و درآمدی

بر

پیشینه موضوع

آشنایی با تعریف و مفهوم این اصطلاح در حقوق ایران و مصر و همچنین شناخت ویژگی‌ها و معیارهای مربوط به آن، نقش مؤثری در فهم و به کارگیری صحیح این اصطلاح در مواضع و جایگاه‌های مربوطه دارد.

مبحث نخست: مفهوم سرقت

لفظ سرقت از ماده «سَرَقَ» به معنای «دزدیدن» است.^۱ و مصدر آن سرقه است و استراق سمع به معنای دزدانه گوش کردن، از همین کلمه ساخته شده است.

در فقه، تعریف مشخص از سرقت ارائه نشده است، ولی شرایط وجوب و اجرای حد سرقت بیان گردیده است.^۲

بنابراین سرقت از نظر حقوق ایران تنها در مورد اموال منقول که قابلیت نقل و انتقال و در نتیجه ربوده شدن را دارند، مصداق پیدا می‌کند.^۳

ربودن عملی متقلبانه بدون رضایت مالک است که لازمه‌اش نقل مکان دادن مالی از محلی به محل دیگر و نتیجه‌اش خارج نمودن مال از حیطة مالکانه صاحب مال باشد.^۴

لازمهٔ ربودن این است که شخص سارق مخفیانه یا علناً ولی با غافلگیر ساختن صاحب مال بدون توجه و بر خلاف میل و رضایت او مبادرت به تصرف مال دیگری نماید.^۵

۱- معلوف، لویس؛ المنجد، ترجمه مصطفی رحیمی اردستانی، تهران، صبا، جلد اول، چاپ دوم، ۱۳۸۰، ص ۴۶۸

۲- نجفی، شیخ محمد حسن؛ جواهر الکلام، تهران، دارالکتب الاسلامیه، جلد ۱۴، چاپ دوم، ۱۳۶۳، ص ۴۷۶.

۳- میر محمد صادقی، حسین؛ حقوق کیفری اختصاصی (جرائم علیه اموال و مالکیت) تهران، میزان، جلد ۱۱، چاپ اول، ۱۳۸۳، ص ۳۸.

۴- همان، ص ۳۸.

۵- گلدوزیان، ایرج؛ حقوق جزای اختصاصی، تهران، ماجد، جلد ۸، چاپ ۱، چاپ اول، ۱۳۸۳، ص ۴۳۷.

بحث سرقت در کلمات فقها در کتاب حدود و تحت عنوان «حد سرقت» مطرح شده است و عمده بحث فقها، در خصوص سرقت، به بیان شرایط و خصوصیات سرقت مستوجب حد اختصاص دارد و به صورت مبسوط مواردی را که ربودن مال دیگری مستلزم حد قطع است بیان می‌کنند و کمتر به بیان شرایط سرقت تعزیری می‌پردازند.

در بیان علت این امر یکی از نویسندگان معتقد است: «علما و فقها اصولاً عنایت خاصی به بیان احکام و شرایط جرائم مشمول حد و قصاص دارند و در خصوص جرائم تعزیری این اهتمام را ندارند و شاید عذر فقها در این مسئله این باشد که اکثر جرائم تعزیری به اولی الامر و حاکم واگذار شده است و این جرائم به نسبت کشورها و نوع حکومتها متفاوت است».^۱

البته این دلیل برای عدم تعیین نوع و میزان تعزیر مناسب است اما برای عدم ورود به بحث کافی نیست. همچنین رویه جاری فقها در بحث سرقت این است که تعریفی از سرقت مشمول حد ارائه نمی‌دهند، بلکه شرایط اجرای حد سرقت را بیان می‌کنند.

شهید اول در این خصوص می‌فرماید: «و يتعلق بالحکم بسرقة البالغ العاقل من الحرز بعد هتکه بلا شبهه ربع دینار او قیمته سرا من غیر مال ولده ولا سیده و غیر مأكول عام سنت»^۲

یعنی: «حکم قطع دست در مورد سرقت بالغ عاقل از حرز بعد از هتک آن در مواردی که شبه ملکیت در میان نبوده و ربع دینار یا به اندازه قیمت آن به صورت مخفیانه ربوده شود و سرقت فرزند از آن پدر نبوده و سرقت مواد غذایی در سال قحطی هم نباشد، اجرا می‌شود و در این جا به تناسب موضوع تحقیق به یکی از شرایط اساسی تحقق سرقت مستلزم حد از دیدگاه فقها اشاره می‌کنیم و آن لزوم «مخفیانه بودن سرقت» است. از نظر فقها ربودن مال دیگری با وجود سایر شرایط در صورتی که مخفیانه باشد، «سرقت مستوجب حد» و در

۱- عوده، عبدالقادر، التشریح الجنائی الاسلامی، ج ۲، چاپ سیزدهم، بیروت، مؤسسه رسالت، ۱۹۹۴ م. ص ۵۱۴.

۲- شمس الدین بن مکی بن احمد عاملی نبطی، محمد بن جمال الدین، (شهید اول) المعه الدمشقیه، قم، دارالهادی، ۱۴۰۳ ه.ق. ص ۱۰۲.